

Licentiatexamination vid KI

Information till betygsnämndsledamöter och ordförande vid licentiatseminariet

Innehåll

Inledning.....	1
Betygsnämnd.....	1
Ordförande vid licentiatseminariet.....	1
Licentiatavhandlingen	1
Förhandsgranskning	2
Rutiner för förhandsgranskning	2
Samordnare i betygsnämnden	3
Vad ingår i examinationen?.....	3
Delarbeten.....	3
Kappa (ramberättelse).....	4
Måluppfyllnad	4
Licentiatseminariet.....	4
Beslutssammanträde efter seminariet.....	4
Oförutsedda situationer	5
Förhinder	5
Misstankar om oredlighet	5
Kontaktuppgifter	5
BILAGA 1. Mål för licentiatexamen	
BILAGA 2. Riktlinjer kappa	
BILAGA 3. Jäv	

Inledning

Detta dokument är en sammanställning av regler för licentiatseminarier och examination av licentiatavhandlingar vid KI. För en mer fullständig läsning av *KI:s Regler för utbildning på forskarnivå vid KI* hänvisas till webben¹.

Syftet är att betygsnämndsledamöter och ordförande på ett enkelt sätt ska kunna läsa på inför sitt uppdrag.

Följande aktörer deltar vid ett licentiatseminarium:

Respondent (licentiand/doktorand)

Betygsnämnd, tre (eller fem) ledamöter varav en är samordnare vid förhandsgranskningen

Ordförande vid licentiatseminariet

Åhörare

Betygsnämnd

Betygsnämnd utses av Disputationskommittén på delegation från Kommittén för utbildning på forskarnivå.

Betygsnämndens roll är att vara examinerare, vilket innebär att bedöma licentiandens prestation vid seminariet, bedöma det vetenskapliga innehållet i delarbetena, kappans kvalitet samt att beakta att examensmålen är uppfyllda (se *Vad ingår i examinationen?* nedan). I uppdraget ingår även att genomföra en förhandsgranskning av avhandlingens delarbeten.

Betygsnämnden ska bestå av tre ledamöter (om det finns särskilda skäl, t.ex. om en avhandling är av uttalat tvärvetenskaplig karaktär, kan antalet betygsnämndsledamöter utökas till fem). En av ledamöterna ska utses till samordnare. (ur *Regler för utbildning på forskarnivå vid KI*, avsnitt 7.2.5)

Ordförande vid licentiatseminariet

Det är institutionens ansvar att se till att det finns en ordförande vid licentiatseminariet. Det rekommenderas att det är någon annan person än handledaren som har den rollen.

Ordförandes roll är att vara samordnare och representant för KI vid seminariet. Han/hon förväntas känna till proceduren kring licentiatseminarier (se *Licentiatseminariet* nedan) samt kunna hantera eventuella komplikationer i samband med seminariet (se *Oförutsedda situationer* nedan).

Licentiatavhandlingen

En licentiatavhandling författas vanligtvis i form av en sammanställning och diskussion kring separata delarbeten, s.k. sammanläggningsavhandling. För att licentiatavhandlingen ska

¹ <https://medarbetare.ki.se/regler-och-allman-studieplan-for-utbildning-pa-forskarniva>

räknas som sammanläggningsavhandling ska minst ett delarbete vara accepterat för publicering i referee-granskad tidskrift.

Antalet delarbeten i en sammanläggningsavhandling kan variera, men de ska för en licentiatavhandling sammantaget ha en omfattning som motsvarar två års heltidsstudier inom utbildning på forskarnivå, samt en vetenskaplig kvalitet som kan förväntas vid ett internationellt framstående universitet. Licentiandens insats i delarbetena ska tydligt kunna särskiljas från övriga författares.

Delarbetena i en sammanläggningsavhandling ska vara originalarbeten. En översiktsartikel kan ingå som ett delarbete om det är en systematisk översiktsartikel ("systematic review") som inkluderar en metaanalys eller annan uttömmande kvalitativ eller kvantitativ syntes. Kravet på sådan artikel är att etablerade riktlinjer för rapportering har följts

Alternativt kan en licentiatavhandling framläggas i form av en monografi. En licentiatavhandling som baseras på delarbeten i form av manuskript där inget av arbetena är accepterade för publicering behandlas som en monografiavhandling. För monografiavhandlingar gäller särskilda regler, se *Regler för utbildning på forskarnivå*, avsnitt 7.2.3 (*Regler för utbildning på forskarnivå vid KI* avsnitt 7.3.2 och 7.2.2)

Förhandsgranskning

Betygsnämnden ska, innan avhandlingen lämnas till tryck, utföra en förhandsgranskning av om kvaliteten i avhandlingens delarbeten är tillräckligt hög för en licentiatexamen.

Vid oenighet är det majoritetens bedömning som gäller, även om samtliga ledamöter i nämnden förväntas bidra med kommentarer i utlåtandet.

Om betygsnämnden bedömer att kvaliteten inte är tillräckligt hög rekommenderas licentianden att skjuta upp sitt seminarium. Licentianden har vid första sådant tillfälle rätt till fortsatt handledning och fortsatta resurser för utbildning på forskarnivå i sex månader utöver ursprunglig tidsplan, för att därmed ha möjlighet att höja kvaliteten i avhandlingen.

(*Regler för utbildning på forskarnivå*, avsnitt 7.2.6)

Rutiner för förhandsgranskning

Följande underlag ska licentianden skicka till betygsnämnden inför förhandsgranskningen:

- Samtliga delarbeten
- Kopia av den godkända ansökan om licentiatseminarium
- Protokoll *Betygsnämndens förhandsgranskning*, att fyllas i av betygsnämnden

När betygsnämnden har fått delarbetena tillhanda har ledamöterna två veckor på sig att utföra förhandsgranskningen och samordnaren att skicka in protokollet.

(Mer information om bedömning av delarbetenas vetenskapliga innehåll under *Vad ingår i examinationen?* nedan.)

Observera att kontakt mellan respondent/handledare och betygsnämnd ska begränsas till endast frågor av praktisk natur. Det är mycket olämpligt att före examinationen på något sätt diskutera innehållet i avhandlingen.

Samordnare i betygsnämnden

En av ledamöterna utses av Disputationskommittén till samordnare för förhandsgranskningen. Samordnaren ansvarar för:

- att förhandsgranskning av delarbeten sker och att protokollet *Betygsnämndens förhandsgranskning* sänds till Disputationskommittén senast två veckor efter att delarbetena kommit betygsnämnden tillhanda.
- att den eventuella kritik som framförs av enskild ledamot kommer till samtliga ledamöters kännedom samt att ansvara för vidare diskussion inom nämnden.
- att motta rapporten från textmatchningssystemet, och att se till att övriga ledamöter i betygsnämnden får tillgång till rapport och instruktioner (mer information under *Vad ingår i examinationen?* nedan).

Vad ingår i examinationen?

Betygsnämnden ska bedöma:

- respondentens licentiatseminarium och svar på frågor
- kvalitet på ramberättelsen ("kappan") i licentiatavhandlingen
- det vetenskapliga innehållet
- uppfyllelse av målen för licentiatexamen

Mot bakgrund av denna bedömning fattar betygsnämnden beslut om betyget godkänd eller underkänd.

(*Regler för utbildning på forskarnivå vid KI*, avsnitt 7.3.9)

Delarbeten

Bedömning av det vetenskapliga innehållet i delarbetena görs framför allt inom ramen för förhandsgranskningen. Som grund för sitt utlåtande vid förhandsgranskningen ska betygsnämnden huvudsakligen beakta:

Uppfyller delarbetena en kvalitet som kan förväntas vid ett internationellt framstående universitet och har de ett omfång som motsvarar två års forskarutbildning på heltid? Detta är en subjektiv bedömning som kräver såväl sakkunskap som integritet hos betygsnämndens ledamöter.

Antal delarbeten är inte avgörande, utan det är omfång och kvalitet i det material som redovisas som ska bedömas. Detta innebär att färre omfångsrika delarbeten med licentianden som huvudförfattare publicerade i några av de mer kända tidskrifterna troligen innebär en för licentiandens insats högre kvalitet än fler men mindre omfattande arbeten författade av ett stort antal forskare där licentianden har en undanskymd plats.

Licentiandens bidrag till varje artikel framgår av redovisningen på ansökan om licentiatseminarium och ska beaktas i detta sammanhang. Betygsnämnden ska särskilt granska delarbeten som är i manuskriptform.

Notera att betygsnämnden i sitt utlåtande vid förhandsgranskningen inte får ställa utökade krav på antal publicerade delarbeten i avhandlingen.

Om det finns skäl att väcka misstanke om vetenskaplig oredlighet, vänligen se *Oförutsedda händelser* på sista sidan.

Kappa (ramberättelse)

Det ingår i betygsnämnden uppdrag att bedöma kvalitet på kappan (ramberättelsen).

Samma dag som avhandlingen offentliggörs genom spikning, dvs. senast tre veckor innan seminariet, ska respondenten skicka den tryckta avhandlingen till betygsnämndsledamöterna.

I samband med spikningen körs avhandlingens kappa genom ett textmatchningssystem vars rapport skickas till samordnaren i betygsnämnden tillsammans med instruktioner. Syftet är att rapporten ska fungera som ett verktyg vid examinationen av kappan.

I textmatchningsrapporten kan plagiat upptäckas (innebär misstänkt fusk vilket måste rapporteras). Rapporten kan också användas som underlag för att bedöma kvaliteten i kappan och om kraven i *Riktlinjer för ramberättelse* (se bilaga 2) är uppfyllda, t.ex. att texten ska vara doktorandens egen.

Ifall betygsnämnden bedömer att kappan har låg kvalitet bör detta tas upp med respondenten under seminariet. Ifall kappan är av en så pass låg kvalitet att det finns en risk för underkännande bör respondent och handledare informeras om detta i förväg.

Måluppfyllnad

Det ingår i betygsnämnden uppdrag att beakta om målen för licentiatexamen är uppfyllda. Därför bör betygsnämnden ha examensmålen (se bilaga 1) till hands under seminariet. Notera att även ansökan om licentiatseminarium, kappan och delarbetena bidrar med information angående måluppfyllnad.

Om betygsnämnden anser att det är oklart om respondenten nått ett eller flera av examensmålen bör frågor ställas tills detta är utrett på ett tillfredsställande sätt.

Licentiatseminariet

Seminariet ska vara offentligt och företrädesvis hållas på engelska men även svenska är tillåtet. Notera att det inte finns någon opponent vid en licentiatexamination.

Respondenten ska under ett offentligt licentiatseminarium beskriva forskningsprojektet som utgör grund till licentiatavhandlingen, inklusive bakgrund, metoder, resultat och slutsatser. Efter seminariet ställer betygsnämnden frågor i relation till avhandlingens innehåll med syfte att bedöma om målen för licentiatexamen uppnåtts. Även övriga åhörare ska ges tillfälle att ställa frågor.

(Regler för utbildning på forskarnivå vid KI, avsnitt 7.3.7)

Beslutssammanträde efter seminariet

Efter seminariet kallas betygsnämnden till omedelbart sammanträde för beslut om betyg. Betygsnämndens möte består av två delar:

1. Under mötets första del får handledare och seminariets ordförande närvara. Då kan respondentens prestationer diskuteras.
2. Under mötets andra del får endast betygsnämndens ledamöter närvara. Då fastställs betyg och eventuell skriftlig motivering, varefter protokollet fylls i och undertecknas.

Om det framkommit något av så extraordinär art att betygsnämnden anser det nödvändigt att inför sitt beslut företa särskilda undersökningar eller konsultationer bör betygsnämnden ajournera detta sammanträde. Ajourneringen ska vara kort, max två veckor.

Majoritetsbeslut gäller. Enstaka ledamot kan reservera sig mot betygsnämndens beslut om betyg, i så fall ska särskild motivering ges.

Vid underkännande ska betygsnämnden skriftligen motivera detta beslut och licantianden ska få möjlighet att vid senare tillfälle åter ansöka om att försvara en licentiatavhandling för att uppnå licentiatexamen.

(Regler för utbildning på forskarnivå, avsnitt 7.2.10 och 7.3.9)

Oförutsedda situationer

Ibland uppstår situationer som gör att seminariet inte löper enligt gängse rutiner och det åligger då ordföranden att hantera dessa.

Förhinder

Om någon av ledamöterna i betygsnämnden eller seminarieordförande inte infinner sig finns möjligheten att invänta sen ankomst eller att byta ut personen ifråga.

För att byta ut en betygsnämndsledamot ska handläggare i disputationskommittén vid universitetsförvaltningen kontaktas (se kontaktuppgifter nedan) så att en ny person kan utses. Notera att ett licentiatseminarium endast får genomföras om tre betygsnämndsledamöter finns på plats. *(Regler för utbildning på forskarnivå vid KI, avsnitt 7.2.9)*

Misstankar om oredlighet

Om misstanke om vetenskaplig oredlighet, fusk, vilseledande, jäv eller andra oegentligheter framkommer i samband med förhandsgranskningen eller vid seminariet ska detta rapporteras.

Kontaktuppgifter

- Frågor rörande formalia, regler eller för rapportering av oegentligheter: disputation@ki.se. E-post läses löpande under kontorstid av handläggare i KI:s disputationskommitté.
- Frågor rörande genomförandet av licentiatseminariet: Studierektorer och administration för forskarutbildning på respektive KI-institution: <https://medarbetare.ki.se/kontakt-studierektorer-och-administratorer-for-forskarutbildning>

Allmän information om forskarutbildning på KI, inklusive regeldokumentet, nås från denna webbsida: <http://ki.se/medarbetare/forskarutbildning>

BILAGA 1. Mål för licentiatexamen

Examensmål enligt högskoleförordningen

Kunskap och förståelse

För licentiatexamen ska doktoranden

- visa kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inbegripet aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av detta samt fördjupad kunskap i vetenskaplig metodik i allmänhet och det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För licentiatexamen ska doktoranden

- visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra ett begränsat forskningsarbete och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt, och
- visa sådan färdighet som fordras för att självständigt delta i forsknings- och utvecklingsarbete och för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För licentiatexamen ska doktoranden

- visa förmåga att göra forskningsetiska bedömningar i sin egen forskning,
- visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

BILAGA 2. Riktlinjer kappa

Riktlinjer för ramberättelse i sammanläggningsavhandling¹

De flesta avhandlingar från Karolinska Institutet är sammanläggningsavhandlingar som baseras på flera delarbeten, vilka ska vara originalarbeten. Delarbetena som ingår i en sammanläggningsavhandling ska introduceras och diskuteras i avhandlingen i form av en ramberättelse (kappa).

Syftet med ramberättelsen kan sammanfattas i följande punkter:

- Att visa brett och djupt kunnande och förståelse av forskningsområdet samt visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap inom området
- Att sammanfatta syftet med forskningsprojektet och de hypoteser/ frågeställningar som har adresserats
- Att visa förtrogenhet med forskningsområdets metoder
- Att visa förmåga att sätta de egna forskningsresultaten i ett sammanhang av aktuell forskning inom forskningsområdet
- Att visa att Högskoleförordningens lärandemål för utbildning på forskarnivå är uppnådda genom en reflekterande diskussion

Tonvikten i ramberättelsen bör ligga på en reflekterande diskussion och kontextualisering av de egna forskningsresultaten. Kappan ska ses som en del av examinationen och ska vara en del av bedömningen om Högskoleförordningens lärandemål för utbildning på forskarnivå har uppnåtts.

Texten ska vara doktorandens egen och ska inte bestå av extensiv kopiering av textavsnitt från i avhandlingen ingående delarbeten. Att återge avsnitt från annans arbete utan källhänvisning är plagiat.

Figurer/tabeller från delarbeten kan ingå i ramberättelsen men godkännande från tidskrift ska inhämtas om det handlar om publicerade eller accepterade arbeten.

Ramberättelsen är en offentlig handling och den publiceras elektroniskt. Preliminära (opublicerade) resultat kan presenteras i ramberättelsen. Att ramberättelsen är offentlig bör beaktas om forskargruppen till exempel överväger att patentskydda fynd som redovisas i ramberättelsen. Att inkludera preliminära resultat i ramberättelsen kan också påverka möjligheten att få dessa resultat publicerade i tidskrift senare eftersom resultaten redan offentliggjorts i ramberättelsen.

¹ Fastställda av Styrelsen för forskarutbildning. Dnr: 7451/11-500.

BILAGA 3. Jäv

Betygsnämndens ledamöter är skyldiga att anmäla jäv om det föreligger sådant gentemot handledare eller licentiand.

Förutom uppenbara jävssituationer som släktskap och vänskap bedöms jäv även föreligga i följande situationer:

- Vetenskapligt samarbete och samproduktion som ägt rum under den senaste 5-årsperioden. En gemensam artikel är tillräckligt för att räknas som samproduktion. Undantag från 5-årsregeln kan göras vid samarbete i form av exempelvis multicenterstudier, vilket bedöms från fall till fall. Jäv kan föreligga för en längre period än fem år om ett nära samarbete förekommit.
- Tidigare doktorand – handledarrelation, oavsett hur lång tid tillbaka samarbetet ägt rum.

Se även:

Vetenskapsrådet: så undviker vi jäv: <https://www.vr.se/soka-finansiering/bedomning-av-ansokningar/sa-undviker-vi-jav.html>

Karolinska institutet: Riktlinjer om jäv vid, dnr 1-405-2019: <https://staff.ki.se/media/4965/download>